

ZAMONAVIY AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI KASBIY FAOLIYATDA QO‘LLASH

*Saxanova L.
NDPI o'qituvchisi*

Tayanch so‘zlar: axborot texnologiyalari, kasbiy faoliyat, ta‘lim, tibbiyot, moliyaviy sektor, boshqaruv, ma‘lumotlar tahlili, sun‘iy intellekt, bulutli hisoblash, blokcheyn, raqamli marketing, kiberxavfsizlik, ERP tizimlari, Big Data, onlayn ta‘lim, avtomatlashtirish, interaktiv o‘quv dasturlari, elektron tijorat, raqamli hisob-kitob tizimlari.

Ключевые слова: информационные технологии, профессиональная деятельность, образование, медицина, финансовый сектор, управление, анализ данных, искусственный интеллект, облачные вычисления, блокчейн, цифровой маркетинг, кибербезопасность, ERP системы, Big Data, онлайн обучение, автоматизация, интерактивные учебные программы, электронная коммерция, цифровые расчетные системы.

Key words: information technologies, professional activity, education, healthcare, financial sector, management, data analysis, artificial intelligence, cloud computing, blockchain, digital marketing, cybersecurity, ERP systems, Big Data, online education, automation, interactive learning programs, e-commerce, digital accounting systems.

РЕЗЮМЕ:

Ushbu maqolada zamonaviy axborot texnologiyalarining kasbiy faoliyatdagi roli va ahamiyati haqida so‘z yuritiladi. Axborot texnologiyalari turli sohalarida samaradorlikni oshirish, jarayonlarni avtomatlashtirish va vaqtni tejashda katta o‘rin egallaydi. Maqolada AT vositalarining ta‘lim, tibbiyot, moliya va boshqaruv sohalaridagi qo‘llanilishi, ularning foydalari va rivojlanish yo‘nalishlari hamda joriy etishda yuzaga keladigan muammolar haqida keltirilgan. Bundan tashqari, amaliy mashg‘ulotda AT vositalarining kasbiy faoliyatda qo‘llanishi ko‘rsatilgan.

РЕЗЮМЕ:

В данной статье рассматривается роль и значение современных информационных технологий в профессиональной деятельности. Информационные технологии играют важную роль в повышении эффективности, автоматизации процессов и экономии времени в различных сферах. Рассмотрены применения ИТ в образовании, медицине, финансах и управлении, а также их преимущества и направления развития, а также проблемы, возникающие при их внедрении. В статье также показано применение ИТ в профессиональной деятельности через практическое занятие.

SUMMARY:

This article discusses the role and importance of modern information technologies in professional activities. Information technologies play a significant role in improving efficiency, automating processes, and saving time in various fields. The article covers the application of IT in education, healthcare, finance, and management, as well as their benefits, development trends, and challenges

encountered during implementation. Additionally, the article demonstrates the application of IT tools in professional activities through a practical session.

Axborot texnologiyalari (AT) zamonaviy jamiyatning har bir sohasida jadal rivojlanib borayotgan sohaga aylangan. Kasbiy faoliyatda zamonaviy axborot texnologiyalarini vositalaridan foydalanish nafaqat ish unumdorligini oshiradi, balki samaradorlikni ta'minlaydi, vaqt va resurslarni tejash imkonini beradi. Ushbu maqolada zamonaviy axborot texnologiyalarining kasbiy faoliyatdagi roli, foydalari va ularni qo'llash usullari haqida so'z yuritamiz.

1. **Axborot texnologiyalarining kasbiy faoliyatdagi roli.** Hozirgi kunda turli sohalarda AT vositalarini qo'llash zaruratga aylangan. Masalan, ta'limda onlayn ta'lim platformalari, tibbiyotda elektron tibbiy kartalar, moliyaviy sektorda esa raqamli hisob-kitob tizimlari faoliyatni optimallashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi[1]. AT vositalari yordamida:

- Ma'lumotlarni tezkor qayta ishlash va tahlil qilish;
- Masofadan turib hamkorlik qilish;
- Jarayonlarni avtomatlashtirish imkoniyati yaratiladi.

2. **Axborot texnologiyalarini qo'llashning asosiy yo'nalishlari.** Axborot texnologiyalari quyidagi asosiy yo'nalishlarda keng qo'llaniladi:

• **Boshqaruv va menejment:** Korxonalar va tashkilotlarda AT yordamida resurslarni boshqarish, rejalashtirish va monitoring jarayonlari yanada samarali amalga oshiriladi. Masalan, ERP tizimlari (Enterprise Resource Planning) orqali bir qancha bo'limlarning ish jarayonlari yagona platformada boshqariladi[2].

• **Ma'lumotlar tahlili:** Katta hajmdagi ma'lumotlarni qayta ishlash va ulardan strategik qarorlar qabul qilishda foydalanish uchun Big Data texnologiyalari qo'llaniladi [3].

• **Ta'lim va o'quv jarayonlari:** Interaktiv o'quv dasturlari, videodarslar va virtual laboratoriyalar o'quv jarayonini qiziqarli va samarali qiladi [5].

• **Marketing va savdo:** Raqamli marketing, elektron tijorat platformalari orqali mijozlar bilan samarali aloqalar o'rnatish va savdo hajmini oshirish imkoniyati mavjud.

3. **Axborot texnologiyalarining foydalari.** AT vositalaridan foydalanish kasbiy faoliyatda quyidagi afzalliklarni taqdim etadi:

• **Vaqtni tejash:** Jarayonlarni avtomatlashtirish natijasida ishga ketadigan vaqt sezilarli darajada qisqaradi.

• **Ish sifatini oshirish:** Xatoliklarni kamaytirish va ma'lumotlarni aniq qayta ishlash imkoniyati yaratiladi [4].

• **Ish unumdorligini oshirish:** Raqamli vositalar ish jarayonlarini optimallashtirib, unumdorlikni oshiradi.

4. Axborot texnologiyalaridan foydalanishda uchraydigan qiyinchiliklar.

Barcha afzalliklariga qaramay, AT ni joriy etishda ba'zi muammolar yuzaga kelishi mumkin:

- AT tizimlarini o'rnatish va foydalanish uchun dastlabki investitsiyalarning yuqoriligi;
- Xodimlarni yangi texnologiyalarni o'zlashtirishga o'rgatish zarurati;
- Kiberxavfsizlik masalalari va ma'lumotlar maxfiyligini ta'minlashdagi muammolar [6].

5. **Axborot texnologiyalarining yangi rivojlanish yo'nalishlari.** So'nggi yillarda axborot texnologiyalari yangi yo'nalishlarda rivojlanmoqda:

- **Sun'iy intellekt (AI):** Sun'iy intellekt tizimlari yordamida murakkab muammolarni hal qilish, predikativ tahlil va avtomatlashtirilgan qaror qabul qilish imkoniyatlari kengaymoqda [4].

- **Bulutli hisoblash:** Bulutli texnologiyalar tashkilotlarga katta hajmdagi ma'lumotlarni saqlash va masofaviy ishlash imkoniyatini beradi.

- **Blokcheyn texnologiyalari:** Xavfsizlik va shaffoflikni ta'minlashda blokcheyn tizimlari moliya, logistika va boshqa sohalarda inqilobiy o'zgarishlarga olib kelmoqda [7].

- **Kiberxavfsizlikning rivojlanishi:** Zamonaviy tahdidlarga qarshi turish uchun yangi xavfsizlik protokollari va texnologiyalari joriy etilmoqda.

Amaliy mashg'ulot: Axborot texnologiyalarini kasbiy faoliyatda qo'llash.

Mashg'ulot maqsadi: Talabalarga axborot texnologiyalarining kasbiy faoliyatda qanday qo'llanilishini amaliy misollar asosida tushuntirish va ularni qo'llash ko'nikmalarini shakllantirish.

Amaliy mashg'ulot rejasi:

1. Kirish va maqsadni belgilash (10 daqiqa)
2. Topshiriqlar bo'yicha guruhlarda ishlash (40 daqiqa)
3. Natijalarni taqdimot qilish va muhokama (30 daqiqa)
4. Yakuniy xulosa va baholash (10 daqiqa)

1. **Kirish va maqsadni belgilash.** O'qituvchi axborot texnologiyalarining zamonaviy kasbiy faoliyatdagi ahamiyatini tushuntiradi. Quyidagi mavzular qisqacha yoritiladi:

- Axborot texnologiyalarining asosiy yo'nalishlari (boshqaruv, tahlil, ta'lim va marketing);
- AT dan foydalanishning afzalliklari;
- AT bilan bog'liq muammolar va yechimlar.

2. **Topshiriqlar bo'yicha guruhlarda ishlash.** Talabalar 4-5 kishilik guruhlarga bo'linadi va har bir guruhga quyidagi amaliy vazifalar topshiriladi:

Guruh 1:

- Masala: Ta'lim sohasida AT dan foydalanishni yaxshilash usullarini taklif qilish.

- Vazifa: Onlayn platformalar va interaktiv o'quv dasturlarini joriy etish uchun strategiya ishlab chiqish.

- Natija: Strategiyani taqdimot shaklida namoyish qilish.

Guruh 2:

- Masala: Moliyaviy sohada jarayonlarni avtomatlashtirish.

- Vazifa: Kichik biznes uchun moliyaviy boshqaruv tizimining (masalan, ERP yoki bulutli hisob-kitob tizimlari) konsepsiyasini ishlab chiqish.

- Natija: Jarayon sxemasi va tizim funksional imkoniyatlarini taqdim etish.

Guruh 3:

- Masala: Ma'lumotlar tahlilida sun'iy intellektdan foydalanish.

- Vazifa: Katta ma'lumotlarni (Big Data) tahlil qilish uchun texnologiyalar va dasturlarni tanlash va amaliy misol keltirish.

- Natija: Texnologiya tanlovi va uning foydalarini taqdimot qilish.

Guruh 4:

- Masala: Marketing va mijozlar bilan ishlashda AT dan foydalanish.

- Vazifa: Elektron tijorat platformalarini rivojlantirish uchun yangi vositalar va strategiyalarni taklif qilish.

- Natija: Strategiyaning qadamlarini taqdimot shaklida ko'rsatish.

3. **Natijalarni taqdimot qilish va muhokama.** Har bir guruh o'z ishining natijalarini taqdim qiladi (5-7 daqiqa har bir guruh uchun). Muhokama davomida boshqa guruhlar fikr-mulohaza bildiradi va qo'shimcha savollar beradi.

4. **Yakuniy xulosa va baholash.** Mashg'ulot yakunida quyidagi savollarga javoblar olinadi:

- Qaysi guruhning strategiyasi eng samarali bo'ldi va nima uchun?
- Mashg'ulot davomida qaysi bilim va ko'nikmalar egallandi?
- AT ni amaliyotda qo'llashning asosiy afzalliklari va qiyinchiliklari nimalardan iborat?

O'qituvchi guruh ishlarini baholaydi va talabalarga umumiy xulosalar beradi.

Qo'llanma va resurslar:

- Kompyuterlar yoki noutbuklar (har bir guruh uchun);
- Internetga ulanish imkoniyati;

- Google Docs, Microsoft Teams, yoki Zoom kabi onlayn hamkorlik vositalari;

- Prezentatsiya tayyorlash uchun PowerPoint yoki boshqa dasturlar.

Baholash mezonlari:

- Guruh ishining ijodiy yondashuvi (30%);
- Amaliy yechimlarning samaradorligi (40%);
- Taqdimot sifati va aniq muloqot (30%).

Axborot texnologiyalari zamonaviy kasbiy faoliyatning ajralmas qismiga aylandi. Ular yordamida turli sohalarda samaradorlikni oshirish, jarayonlarni avtomatlashtirish va innovatsion yondashuvlarni joriy etish mumkin. Shu bilan birga, AT ni muvaffaqiyatli joriy etish uchun strategik rejalashtirish va xodimlarni muntazam o'qitish muhim ahamiyatga ega. Shunday qilib, AT vositalarini to'g'ri qo'llash kasbiy faoliyatda muvaffaqiyatga erishishning asosiy omillaridan biridir.

Adabiyotlar:

1. Karimov, A. (2020). Axborot texnologiyalari va ularning jamiyatdagi roli. Toshkent: Fan nashriyoti.
2. Rashidov, B. (2021). Raqamli iqtisodiyotga o'tishning strategik yo'nalishlari. Toshkent: Innovatsion texnologiyalar markazi.
3. Smith, J. (2019). The Role of Information Technology in Modern Business. New York: TechPress.
4. Brown, L. (2020). Big Data and Its Applications in Business Management. London: DataWorld Publications.
5. Xolmurodov, Sh. (2022). Ta'limda axborot texnologiyalarining o'rni. Toshkent: Oliy ta'lim nashriyoti.
6. Miller, T. (2022). Artificial Intelligence and Its Future Applications. San Francisco: AI Innovations.
7. Johnson, R. (2021). Blockchain Technology for Secure Transactions. Boston: TechSecure Press.